

SIDE

Eesti raudtee- ja posti-telegraafi-telefoni-teenijate kutseorganisatsioonide häälkandja

Tellimise hinnad:		Ilmub 1-2 kord kuus		Kuulutuste hinnad:	
Aastas postiga . . .	Mk. 200.—	Tellijad võetakse vastu igas raudteejaamas, lades, raudtee- ja posti-telegraafi-teenijate kutseorganisaatsioonide ja nende osakondade juhatuste juures, kõigis postkontorites ja lehe tellimiskohtil.		Terve lehekülge	Mk. 3000.—
Poolaastas	„ 100.—	Toimetust ja talitust:		Pool lehekülge	„ 1500.—
Üksik number		Tallinna, Tehnika t. 16. Telefon: Balti keskjaam 201.		Veerand „	„ 750.—
20 mk.				Kahesandik „	„ 400.—
				Tekstis 50 prots. kallim.	

Nr. 10

Oktoober 1926 a.

III. aastakäik

Riigiasutuste koosseisude vähendamine riigiteenijate kutseorganisatsioonide valgustusel.

Riigikogu poliitilised rühmad kõik ilma erandita, eesotsas majandusministriga, on riigi majanduspoliitika juhtimise suhtes omaks võtnud hüüdsõna: kokkuhoidmine. Ollakse üldiselt kindlale veendumusele jõutud, et riigi poliitilisele iseseisvusele saatuslikeks võib kujuneda senine majandusline laiatamine, mis pärit on endisest Vene ajast ja kuidagi ei sobi väikse Eesti talupoja vabariigi eluliste huvidega. Iga töine isamaalane, kel Eesti iseseisvus kallid, tunneb selle üle tõsist headmeelt ja hingab kergemalt — ometi ükskord.

Mõistatusena paistab, kuidas ei tulnud varem sellele lihtsale äratundmisele, ja küsitavaks jääb, mis on siis nüüd erilist juhtunud? Küllap vist oleks laiatamist segamatult jätkatud, kui mitte riigiteenijad oma näljakisa ei oleks tõstnud, mis aasta-aastalt ikka tungivamaks paisub ja viimasel ajal üba üldist tähelepanu on äratanud. On jõutud ühisele otsusele, et riigiteenijate palgasid tuleb tõsta, kuid pole veel ühist seisukohta, kuidas, mil määral tõsta ja kust selleks allikaid leida. Allikate otsimine on viinud äratundmisele, et riigiasutused on senini laiatamissihis arenenud, et riigi majanduselu sellel kujul rahva kandejõule ei vasta, vaid tuleb kokkuhoidma ja koondata hakata. Riigiteenijad ei ole kunagi asutuste koondamise, ega koosseisude vähendamise vastu seisnud, vaid tervitavad sarnast mõtet. Riigiteenijate kutseorganisatsioonid on avalikult toonitanud, et asutuste koosseise võib vähendada, et asutusi tuleb koondada, kuid seda tehtagu kindla kava järgi, mitte aga uisapäisa, juhuslikult, nagu senised katsed näitavad, mis mingit kasu ega kokkuhoidu toonud ei ole ja edas-

pidi soovitavaid tagajärgi ei anna. Kui senine keeruline asjaajamise kord püsima jääb ja paralleel-asutusi ära ei kaotada, ei suuda isegi laiaulatusliste volitustega varustatud diktaator riigiasutuste koosseise kokku tõmmata nii, et töö selle tagajärjel lonkama ei jääks, mis kokkuhoiu asemel riigile kahju võib tuua. Koosseisude seadust arutades on riigikogu rahaasjandusalamkomisjon seni kindlat kätt näidanud, karpides keskasutuste koosseisudest paljuid ameteid. Kuid sama komisjoni parempoolne tiib, tugenedes oma enamusele, on riigiteenijate organisatsioonide kaastöö kõrvale heitnud ja esitajad, kes raskest tööst oma abi pakkunud, ära saatnud. See asjaolu seab komisjoni tõsise tahtmise, koosseise otstarbekohaselt koondada, küsimusmärgi alla. Ei suuda uskuda, et komisjoni liikmed parempoolsest tiivast, kes riigiteenijate esitajate ära saatmist nõudsid, riigiasutuste keerulist tööd sedavõrd hästi tunnevad, et mingit abi ega nõu ei vaja, vaid selle raske ülesandega valmis loodavad saada ainuüksi. Kui soovitakse raskest ülesandest kergemalt üle saada, siis ei tohiks ükski nõu, mis pakutakse, halb olla. Käesoleval juhusel pakuvad organisatsioonide esitajad omi praktilisi kogemusi komisjonile, mis oleks tööle kasu võinud tuua, kuid mida ei vajatud. Ollakse arvamusel, nagu mõne parempoolse rahvasaadiku väljendustest mõista tuleb, et riigiteenijad oma organisatsioonidega ajavat taga ainult palganõudmise sihte, kuna riigi huvid neid vähe puudutavat. See on suur eksiarvamine nende poolt, kel kõht alaliselt täis, kelle kaerapõllud mühavad ja salved vilja täis. Riigiteenija huvi seisab selles, et riigi viljasalved alaliselt täis oleksid,

kust leiba saavad need, kes tegeliku tööga seda ära on teeninud.

Kuidas mõeldakse tegelikult riigiasutuste tööd korraldama hakata, milmoel lihtsustada, koosseise vähendada, et valitsuse aparaat kergem saaks olema, vähem kulu nõuaks ja siiski hästi töötaks, — need on küsimused, mis riigiteenijate kutseorganisatsioonide päevakorras ammugi püsivad. Nende küsimuste lahendamist otstarbekohaselt võivad märksa kergendada aidata riigiteenijad ise, kes ju tegelikult riigiasutustes töötavad ja järelikult teavad, mis seal ülearune ja mis tarvilik on. Jääb aga asutuste seesmine töökorraldamine seniseks, siis ei aita juhuslik koosseisude vähendamine, umbropsu mõne koha ärakaotamise näol, kuigi palju riigile kasu tuua, vaid ümberpöörduvalt, — ta võib vastupidiseid tagajärgi anda. Koosseisude koondamist laiemas ulatuses ei saa läbi viia ühekorruga, vaid järkjärgult, vähemalt kahe aasta jooksul. Koosseisude ja asutuste koondamisel tuleks arvesse võtta järgmisi momente:

- 1) paralleel-asutused kaotatagu ära, ühendades neid samatüübiliste tüviasutustega,
- 2) asutuste töö lihtsustatagu,

3) riigiteenistusse võetagu ainult asjatundjaid ja põhjaliku ettevalmistusega ametnikke ja

4) riigiteenijale ja ametnikule makstagu elamisväärlist palka.

Viimane asjaolu õigustab nõuda riigiteenijalt täie tööjõu andmist riigiteenistusele ja ühtlasi ka täit oskust, millest kahtlemata olenema saab töö produktiivsus ja kvaliteet. Riigiteenijate huvid on orgaaniliselt seotud riigihuvidega, kuna esimesed, olles riigi ja rahva teenistuses ja ise osa rahvast, huvitatud on riigi hääkäekäigust. Komisjoni teguviis jätab mulje, nagu oleks riigiteenijad vastuolus riigi huvidega, mispärast ka neid komisjoni töödest, kus koosseisude ja tasude küsimust arutatakse, tuleb piinlikult eemale hoida. Koostöö põhimõtte poole tüürivad juba suurtöösturid Ameerikas (Ford) ja Euroopas (Stinnes), nähes suurt kasu ettevõttele, kui töölisel sellest huvitatud on. Meil räägitakse palju Ameerika ja Öhtu-Euroopa tähelepanu äratavatest eeskujudest, kuid rääkimisest palju kaugemale ei jõuta isegi seal, kus asjaolud seda hädasti nõuaksid.

H-ik.

Streigiõiguse kahesugune seletamine.

Et küsimus — kas riigiteenijail Eestis streigiõigust on või mitte — hiljuti laiemas ringkonnas kõne all oli ja selle üle, muuseas, ka ajalehtis mõtteid vahetati, kusjuures üks suurepalgaline riigiametnik — jurist — seletama tõttas, et riigiteenijail seda õigust ei olla, siis lubatagu siin avaldada ridu, milledes tähendan, kuidas mõistab mainitud küsimust riigiteenijaskonna enamus — väikepalgalised.

Eesti Vabariigi põhiseadusega on streik, s. t. töökatkestamine töötingimuste ehk töötasuga mitte rahulolemise puhul, kui võitlusabinõu, töötavale klassile lubatud. Põhiseadus ei tee erandit streigiõiguses ei lihttöölisele ega ametnikule; ei keela streikimast seda töölise, kes rahvast (resp. riiki) teenib ega ka toda, kes teenib ühte isikut.

Et Riigikohus raudteetöölise ühingu asutajate kaebuse siseministeeriumi otsuse peale nimetatud ühingu põhikirja mitte registreerimise üle tagajärjeta jäftis, võis tulla ka sellest, et kaebajad omas kaebuses mõne vormiwea tegid, samasuguse, võib olla, nagu nad seda tegid ühingu nimetuse valikul: Raudteete-

haste töölise ühingu asemel asutatavat ühingu raudteetöölise ühinguks nimetades. Võib olla leidus ka selles muud kaaluvat asjaolu: oleks ju see ühing kujunenud paralleelseks praegusel ajal olemasolevatele raudteelaste kutseühingutele, ainult ehk vast selle erandiga, et seal soodsat pinda oleks leidunud niinimetatud „rakukestele“, missugused elutsid ka endise „Raudteelaste Liidu“ juures, missugune organisatsioon 1924 a. talvel suleti. Eelpool mainitud töölise ühingu organisaatoriteks olid kõik endise Liidu tegelased ja nende nimed pidid ka teada olema siseministeeriumil. Kuid jätame ühingu asutajate arvutamise kõrvale, et minna käsitatava küsimuse juurde otsekoheselt.

Raudteelaste Liit, mis asutatud juba 1917 aastal ja tegutses, nagu tähendasin, kuni 1924 aastani, oli oma põhikirja registreerinud vastavas ametasutuses (Tallinna-Haapsalu Rahukogus, kui ma ei eksin) kolm korda. Esimene kord Liidu asutamisel, teine kord põhikirja täiendamisel (1918 a.) ja kolmas kord siis, kui liitude ning ühingute kohta uus seadus maksma pandi

(1919 a.). Liidu põhikirjas seisis kogu aeg parakrahv, mis lausus: „Oma sihtide saavutamiseks (kätte saamiseks) võib liit korraldada streikisid, . . . jne.

Pea inimesta, kuidas võisid meie kohtuasutused siis lubada seda parakrahvi Liidu põhikirjas. Kas ei teatud tol ajal, et streik riigiteenijail lubamata asi on? Eks lükatud ka siis Liidu registreerimine tagasi põhjusel, et tema põhikiri sisaldab maksva seadusega mitte kooskõlas olevat parakrahvi. Miks ei tõstetud üles riigiteenijate streigiõiguse küsimust ka noil silmapilkel, kus need streiki korraldasid ja nende streikide kaudu riigile kasu toodi? Näiteks, kui Tartu raudtee sõlme teenijaskond 1918 a. novembris Saksa okupatsiooni võimule Eesti riigi varanduste väljaveo takistamiseks streigi välja kuulutas ehk kui Tallinna jaama teenijad 1918 a. veebruarikuus, Vene vägedele vagunite ja rongide andmist keeldudes, liikumiskorraldamise käske tõrkusid täitmast, teisiti öeldud — streikima hakkasid. Leidsid ju need riigiteenijate streigid asei ajal, mil Eesti valitsus võimul seisis.

Hra Eugen Maddison omas hiljuti „Päevalehes“ ilmunud artiklis, objektiivselt riigiteenijate streigiõigusest kirjutades, püüab näidata, et riigiteenijail ei tohi seda õigust olla ei kusagilgi ega ei mingil tingimisel. Riik on rahvas, ja riigiteenijad üks osa sellest. Järelikult rahva tahtmise vastu ei või võitlusabinõusi (ka streikisi) tarvitusele võtta. Ühed peavad paendumata teiste tahetele. Kui aga elu tegelikult sarnastes

seaduse piires ja raames oleks arenenud ja rahvas ainult ettekirjutatud määruste — seaduste — järgi talitanud, ei oleks iialgi ette tulnud ei revolutsioone, ega riigipöördeid, ja lõputulemusena oleks püsinud meil tänini veel, võib olla, juuda rahva ehk Warao valitsus, või muud sellesarnast. Riikide ajalugu aga tõendab, et tähtsamad sündmused on läbi viidud just niimetatud seadusvastaste nähtuste abil, millised aga elu ise pärast elluviimist on seaduslikteks tunnistanud. Ka õiguste ajaloos näeme analoogilisi murranguid — kõik seaduse parakrahvid ei ole seaduseks, kui niisuguseks, osutunud. Ehkküll visalt, ohvritega, kuid lõpuks on elu talle mitte vastavad ebaõiged seadused üldisest seadustikust siiski välja tõrjuda suutnud.

Kui riigiteenijate streigiõigus ka täpselt seadusega ei peaks fikseeritud olema, ei ole ometigi mingit jõudu, mis suudaks neile streikimise ära keelata. Ja kui riigiteenijad tõeliselt streikida tahaks, tähendab kui nad sunnitud on oma huvide kaitseks töökatkestamise näol võitlust alustama, ei jääks nad iialgi sellekohase seaduse peale ootama. Otsustatakse streikida ja streigitakse, vaatamata sellele, kuivõrd see samm seaduslik või mitte.

Iseasi oleks olnud, kui h-ra Eugen Maddison streigi õiguse küsimuse harutamise asemel oleks selgitanud ja seletanud, et streikimine meile praegustes oludes ei võimalda soodustuste kättesaamist ja kasude asemel lõputulemuses oleksid ainult kahjud.

Kutseetika määrustik tuleb välja töötada ja maksma panna.

Salakaebajate kaabaklus. Kutseühisuse vastaste armetu tööriist.

Iga avalik tegelane, kes kavatses ühiskonna teenistusse astuda, peab varustatud olema vähemalt kahe omadusega: tugeva tahtjõuga ja veel tugevama ergukavaga. Kel need omadused puuduvad, see jäägu parem vaikselt kodu oma aselduste juure nautima perekonnaelu rahulikkude idüllid, mida seltskonna tegelane kunagi maitsta ei saa.

Ühiskonna teenistus paneb tegelasele peale suured kohused ja raske töö, nõuab temalt palju energiakulu üldsuse kasuks, kuid ei anna selle eest mingit kompensatsiooni ei eriliste eesõiguste, ega materjaalse tasu näol, Taevalikult saadakse ohvrimeelse ja ennastsalgava töö eest kuulda nurinat,

laimujutte ja hoolimatu mahategemist mitte üksnes nende poolt, kellele ei meeldi väärnähtuste ja mädapaisete päevavalgele toomine, vaid ka nende poolt, kelle kasuks olid tasuta töötanud. Avalikul tegelasel tuleb aga pahesid halastamata piitsutada, sest muidu ei kõlba ta sellele kohale, kuhu teda üldine usaldus ja poolehoid on valinud. Olles ühiskonna teenistuses ja täites oma peale võetud kohuseid, peaks avalik tegelane ka kaitset leidma ühiskonna poolt alatute pealekippumiste eest, mis temale sageldasti osaks saab. Avaliku kaabakluse paraliiserimiseks on olemas küll mitmesugused vahendid, nagu avalikud kohtud ja karistus-

majad, kurikalduvustega kodanikkude jaoks parandusmajad jne. Organisatsioonide seemise elu korraldamise otstarbel ja liigete omavaheliste vahekordade stabiliseerimiseks tunnustatakse omavahelisi au- ja vahekohtuid, kus omavahelisi aasju õiendatakse nii, nagu see aumõistele kohane. Kuid aumõiste on mitmesuguse tõlgitsemise saanud, kuna aumõiste kui seesugune paljudel leksikonis üldse puudub, sest läbielatud ilmasõda ja revolutsioonid on endised mõisted väärtustest ümberhinnanud. Räägitakse, et revolutsiooni läbi on demokraatia võitnud omale vabadused. Kuid unustatakse ära, et vabadus paneb kodaniku peale ka kohused, suured kohused, mis ei seisa mitte eeskirjades, vaid vaba kodaniku meeles ja südames. Kes seda asjaolu ei oska tõsiselt võtta, kel puudub kriteerium, et otsustada, mida võib ja mida mitte ei või teha vabaduse tähe all, see kodanik ei ole väärliline ühiskonna liige ja temale peab seaduste ja määrustega tema kohuseid meelde tuletama.

Paraku leidub viimaseid fihitigi ja leidub isegi kvalifitseeritud kihis, kes kannavad nime riigiteenijad.

Riigiametnikud ja -teenijad, lugu pidades oma kõrgeast kutses, peaksid aumõiste ja sündsustunde tõlgitsemiseks ja käsitamiseks eeskujuks olema teistele kodanikele. Riigiametnikud on liitunud ühiseks organisatsiooniks, kus peaks aset leidma korporatiivne vaim, kus leidlik ja sõbralik-seltsimehelik vahekord enam midagi soovida ei jäta ja kus tekkinud arusaamatused ja vahejuhtumised omavahel ära lahendatud peaksid saama ilma, et tarvitseks igas asjas pöörata ametlikult või poolametikult oma ülemate ehk avalikõigustmõistvate asutuste poole. Teadlik osa riigiteenijate perest, kelle arv õige suur ja veelgi kasvab, olles kutseorganisatsioonidesse endid koondanud, töötab visalt selles sihis, et iga riigiteenija, õppides austama iseennast, lugupidama iseennast, ka teisi hindaks sama mõõdupuuga, mis riigiteenijate peres looks soodsa pinna koostöötamiseks enese- ja kutsehuvides. Kuid siin tuleb avalik olla ja tunnistada, et paljud selle suure pere liigetest väga madalale on vajunud, unustades sageli sündsustunde, aumõiste ja vastastiku lugupidamise. Mõnele neist on orgaaniliseks vajaduseks saanud septseda oma kaasteenijate vastu, kellega ei ole sobivust, valekaebeid, laimujutte ja igatsorti väljamõeldusi, mida levitatakse, kuigi sosinal, laiali, et avalikke tegelasi, kellest muidu

jagu ei näi saavat, seltskonna ja otsekohe ülemuse ees kompromiteerida. Tehakse seda fihitigi kadedusest, madalast omakasu püüdest, teinekord jõuetust kättemaksu himust, olles seejuures sageli pimedaja armetu tööriistana vastaste käes. Ei ole kellelegi saladuseks, et moodi on läinud anonüümkirjade kirjutamine ametkonna juhtidele, kus kummalisi asju fantastilistes värvingutes kujutatakse oma vastaste ja avalikkude tegelaste mahategemise otstarbel. Ei ole saladuseks jäänud ka see, et luuletatakse salakaebeid ja kantakse ette kõrgematel kohtadel seisvatele ametnikkudele, milleks ärakasutatakse oime- ja aumõistevaseid ja iseloomult nõrku kaasteenijaid, keda komandeeritakse neid salakaebeid kõige suurema saladuse katte all vastavale ametkonna juhile ette kandma.

Need paistavad olevat otsekui hirnu ja õudsuse jutud ja tuletavad meelde muistseid „komorra“ ja „maffia“ aegu, kus vandeseltslastel ülesandeks oli avalikke tegelasi iga abinõuga teelt kõrvaldada, et omi tumedaid asju segamatult jätkata. Kuid ometegi tehakse nii. Intrüigide õhkkond ei taha ja ei taha veel lahkuda, vaid meeldib väga mõnele väikesele kildkonnale, kes ikka peab veel võitlust riigiteenijate kutseorganisatsioonide ja üksikute juhtivate tegelaste vastu. Seltsi tegevuses võivad ju mõtete lahkuminekud tekkida. Seltsi juhtivad tegelased ei ole ju ilmeksimatud, sest kes töötab, liiategi palju töötab, see võib ju eksida. Kuid võitlenu hakata sarnaste alaväärtusliste abinõudega, nagu kõnesolevad, annab tunnistust vastaste madalast arenemistasapinnast. Organiseerijate pere ei või sarnaseid liikmeid, kes valekaebeid, laimujutte ja intrüige salaja septsedavad, enese keskel sallida, vaid peab kogu energiaga tööle asuma, et korralikus peres üksikud kõlvatud aklimatiseeruks ehk sealt kaoks. See töö ei ole kerge, kuna sarnased tüübid tavaliselt endid ära peidavad süütuse maski taha, kust tõelik nägu välja ei paista. Kuid Kaini märki, mis neil otsa ees, ei saa kaua varjata.

Seltskonna tööpõld on sellepoolest õpetlik ja huvitav, et seal õpitakse tundma kõiki taimi, mis seal kasvavad ja eraldama kõlblikke kõlbmatuist. Seltskonna tegelane peab olema tegelik põllumees, kes armastusest ja huvist oma põllu vastu oskab leida abinõusid, kuidas viljataime juuri närvivaid salausse kahjutuks teha ja vilja lokaama panna. Igatahes ei saa meie organisatsioonide töö-

põld seni head vilja kandma, kuni taimede juuri salaussid närivad, mis eestkätt kõrvaldada tuleb. -Kuidas seda teha?

Eelpool tähendatud au- ja vahekohtud, ehkki väga tarvilikud vahendid, ei täida üksi käesoleval juhusel mitte oma otstarbet sel lihtsal põhjusel, et salakaebajaid ja intriigante ei ole sageli võimalik avalikuks teha ja aukohtu tribunaali ette nõuda. Aukohtuid tarvitavad tavaliselt inimesed, kel aumõiste arenenud, kel sündsustunne ja enesest lugupidamine ei puudu. Kuid siin on tegemist seltskonna paistega, millele aumõistega midagi ühist ei ole. Siin on midagi mäda, midagi haige, mis nõuab terendamist, ümberkasvatamist. Siin peavad organisatsioonid jälle appi tulema ja välja

töötama ning maksma panema määrustiku seesmise elu korraldamise käsitamiseks ja see oleks kutseeetika määrustik.

Kutseeetika määrustik kujutaks enesest sarnast käsiraamatut, mis sisaldaks teenistusvooruse põhimõtteid, kuhu oleks põimitud kõik põhinõuded, mis riigiteenija omaks peab võtma, et olla vääriline oma kutsealale ja vääriline kaasteenija kui riigiteenijate korporatsiooni liige. Nagu riigi põhi-seaduse tundmine tarvilik on igale kodanikule, samuti on tarvilik igale riigiteenijale kutse-eetika määrustiku tundmine, mis mäsendavat mõju ei jäta avaldamata nende peale, kes oma vabadusi kurjaste tarvitaavad ja teistele häbiks on. H-ik.

Rahvusvaheline protest Eesti valitsuse vastu.

Miljon seitsesadatuhat organiseeritud proletaarlast Eesti valitsuse teguviisi hukka mõistnud.

Ülaltähendatud pealkirja all tõi Eesti Sotsialistliku Töölispartei häälekandja, ajaleht „Ühendus“, oma 29. sept. numbris järgmise artikli:

„Möödunud nädalal peeti Pariisis transporttöölise rahvusvahelise liidu kongressi. Kongressist võtsid osa 24 maa esitajad, kelle selja taga seisab üle 1.700.000 organiseeritud transporttöölise. Ainult Eesti raudteelased ei tohtinud sellest rahvusvahelisest kokkusaamisest osa võtta, ehkküll ka Eesti end kultuurriigiks peab, liiategi demokraatlikuks riigiks. Eesti transportlastel keelas üleilmlisse liitu kuulumise ei keegi muu, kui rahvaesituse ees vastutav siseminister. Millise tunnistuse annab see küll meie riiklikust korrast ja meie kultuurist? Häbi, hale, kurb!

Kongressil ei jäänud see — meid ülimalt häbistav ning diskrediteeriv olukord tähelepanemata ning hindamata. Nagu „Suomen Sosialidem.“ teatab, kandnud liidu sekretäär kongressile ette Eesti raudteelaste liidult tulnud teate, et Eesti vabariigi valitsus raudteelastele ära keelas rahvusvahelisse liitu astumise. Selle teadaande puhul võttis kongress järgmise otsuse vastu:

Kongress esitab kindla protesti Eesti valitsuse teguviisi vastu, millega valitsemise korra vastaselt toetudes veneaegsetele seadustele keelatakse Eesti raudteelaste ühinemine rahvusvahelise transporttöölise liiduga, ja avaldab Eesti raudteelastele oma

vennalikku kaastunnet ning kõige soojemat rahvusvahelist solidariteeti.“

Raudteelased! See üleilmlise kongressi otsus on meile suureks mooraalseks toetuseks võitluses demokraatia ja tööliklassi vastastega Eestis. Valitsusele aga on see häbistuseks ning hoiatuseks.

Sammume kindlasti võitluse teel edasi ja läkitame omakord kõige ilma organiseeritud transporttöölisele vennaliku tervituse. Kõigi maade proletaarlaste ühinege!“

Eesti organiseeritud töölikonnale, eriti aga raudteelastele, on see tõesti üllatav ja rõõmuäratav sõnum. Rahvusvaheline solidariteet! Kaastunne kultuurriikide ametkondelt. Moraalne toetus Eesti organiseeritud raudteelaskonnale!

Ofitsiaalset teadet Raudteelaste Keskühing eeltoodud kongressiresolutsiooni üle pole veel saanud, kuid loodetavasti järgneb see lähematel päevadel, kuna I. T. F. oma otsused kõigi maade raudteelaste organisatsioonidele teatavaks teeb. Nii siis on küsimus meie olemasolu kohta rahvusvahelises organisatsioonis kaalul. Kuis vaatab meie valitsus selle protesti peale? Jääb ta, siseministri sellekohast otsust pooldades, kindlale seisukohale, et Eesti raudteelased rahvusvahelises liidus ei tohi olla, liidus, kus 54 riigi raudteelased liikmeteks? Ei, meie ei suuda uskuda seda! On eksisamme tehtud, siis püütakse seda parandada ja seda parandatakse käesoleval juhtumisel. Ka on veel

lahendamata see küsimus Riigikohtus. Asub aga Riigikohus eitavale seisukohale, mis siis saab? Kas mõtleb I. T. F. piirduda ainult protestiga ja muud midagi ette võtta? Ei iialgi! Ta leiab ka veel muid teid ja need on – nagu seda väljendas omas kõnes meie hiljutine külaline Rahvusvahelise transport-

tööliste liidu sekretär Oudegeist (Rahvasteliidu liige) – igasuguste survete tarvitusele võtmine rahvusvahelises läbikäimises.

Meie õiguste eest võitlejatele välismaade ametvendadele soovime aga jõudu ja püsivust, läkitades neile vennalikke tervitusi ja tänu. Elagu Rahvusvaheline Transportlaste Liit!

Riigikontrolli erapoolikus palgaküsimuses.

Oma ametnikkude palgad kruvitakse igasuguste võtetega kõrgele, teiste ametkondade omad tehtakse maha.

Teatavasti esines üks riigikogu rahaasjanduse alamkomisjoni liigetest komisjonis ettepanekuga tõsta mõne liigi alamteenijate palkade norme ja võtta ülemääraliste (koosseisudest väljajäetud) teenijate palga alammääraks 6000 marka, põhjendas seda ettepanekut sellega, et alamasimete palgatõus võrreldes kõrgemate asimetega väike on. Ettepaneku vastu vaidles riigikontrolli esitaja. Et uues koosseisude seaduses riigikontrolli ametnikkudele ettenähtud palgad, võrreldes teiste asutuste ametnikkude palkadega, ebamääraselt kõrged on, siis on see asjaolu igal pool rahulolematust esile kutsunud ja valju arvustust ametnikkude ja teenijate koosolekul leidnud. Sellepärast ei ole üleliigne tähendatud ametkonna koosseisusid ja palkasid lähema vaatluse alla võtta ja neid iseloomustavaid võtteid selgitada, mille abil nad nii kõrgele kruvitud on.

Uue koosseisude seaduse järgi on riigikontrollis ette nähtud 133 ametnikku ja 12 ülemääralist teenijat. Võrreldes seda üldist arvu teiste sarnaste asutuste ametnikkude ja teenijate arvuga, paistab otsekohe silma, et see arv ebamääraselt suur on. An etite nimestikuga tutvunemine toob veendumusele, et riigikontrolli ametkondades rohkem materjali kärpimiseks leidub kui kusagil mujal. Võtame näiteks keskasutuse. Kõige ees ilutseb kontrollnõukogu asjadevalitseja palgaga 28.000 marka kuus, endine palk 21.600. Peale tema aga leidub veel seal-samas sekretär, palgaga 18.500 (endine 13.500), abisekretär (endises koosseisus asjaajaja-arveametnik), palgaga 12.700 (endine 8.700) ja käsutusametnik, palgaga 13.000 (endine 7.700). Lubatagu küsida, kas see suurepalgaline (18.500) sekretär ei saa hakama kontrollnõukogu asjade valitsemisega, tähele pannes seda, et temal veel abi on? Ja missugused on siis need iseäralised ülesanded, millede täitmiseks tingimata käsu-

tusametnik tarvilik on? Ka väärrib tähelepanu, et endises koosseisus leidub arhivaar, palgaga 10.800, uues koosseisus aga juba arhiivi juhataja, palgaga 15.500.

Osakondades on asi veel lopsakam. Rääkimata sellest, et siin igal pool peakontrolör (endine palk 25.200, uus – 32.000) abiga (endine palk 21.600, uus – 28.000) figureerib, leidub koosseisus veel terve rida vanemaid revidente (endine palk 15.300, uus – 22.000), nende abisid (endine palk 13.500, uus – 18.500) ja viimaks lihtsalt revidente (endine palk 11.700, uus – 15.500). Tähendab, eesotsas suured härrad ja nende järel terve rida abisid, just nii kui see oli vanal õndsas Venemaal. Ja millega on põhjendatud revidentide suurepärast läbi viidud liigitamine? Meile näib, et siin võib ainult üks eesmärk olla ja ainult – võimalikult kõrgmale kruvida härrade revidentide palgad ja seda püüet hästi libedalt teostada. Nii kui teada, on riigikontroll üks tulisematest teiste asutuste lihtsustamise pooldajatest. Kas ta ei jääks sellele heale omadusele truuks ka oma ametkondade suhtes ja mõtleks natukene selle üle järele, kui võrd tema ametkondades kõik need abid ja muude väga mitmekesiste nimetuste alla paigutatud suurepalgalised härrad, omakorda jälle abidega, tarvilikud on, või võiks siin ka midagi kärpida.

Veel üks riigikontrolli võtetest uue koosseisude kava kokkuseadmisel, mis harilikule surelikule näib täiesti arusaamata olevat.

Ametite nimestikku on riigikontroll uue nimetuse – kontrollametnik – sisse võtnud. Ja et siin palkadega nõndasamuti talitada, kui revidentidegi suhtes, siis on ettenähtud kontrollametnikke 4 liiki. Riigikontrolli arvamise järele annab see kniff õiguse endistele madalaastmelistele ametnikkudele ebamääraselt palgakõrgendust libedalt läbi viia. Nii siis on endiste registraatorite, arveamet-

Eladismiinimumi tähtsus.

Dr. H. Freudiger.

(Järg).

Braun omalt poolt soovib eladismiinimumi kui üldpõhimõtet palkade määramisel kõigis kollektiiv-lepinguis töövõtjate ja tööandjate vahel, kujutades seda järgmiselt: Arvestustel võetagu aluseks keskarvulise perekonna ennesõjaaegsete aastate normaalaja väljaminekud, arvates selleks kolm kuni viis toiduainet, suurlinnades igatahes leiba ja liha, ka piima ja süsi; neid tulemusi täiendatagu kontradiktoriaalsel teel, millest osa võtaksid töövõtjad ja tööandjad, statistikud, majandustegelased ja vilunud arstiteadlased, sel teel võiks umbkaudselt väljaarvata, kui suur osa läheks töölise üldsissetulekust kõige rohkem tarvitataivate ja seega üldelukulidust reguleerivate toiduainete peale. Nii avaneks võimalus détail kaupade hinna kõikumiste järgi palgaalamäära kindlustada. Kõik ülaltoodu tuleks seadusandlisel teel läbiviia, nii kuidas seda 1912 aastal Prantsuse rahvasaadikute kogus Eduard Vaillant'i poolt projekteeriti. Riiklised instantsid pidagu täpseid statistilisi andmeid détailkaupade hindade kohta; tähtjalistest üleskirjutustest peaksid peale ametlike statistikute veel osa võtma kutseühingute liikmed, ka kaubaravitajate esitajad tööliklassist, samuti tööandjate esitajad, détailkaupmehed ja tarvitajateühisuste esitajad. Arvestades umbkaudselt keskmiseid hinde iga möödunud veerand aasta kohta, võiks järgmise veerandi palgaalamäära iga linna ja maakonna kohta väljaarvata. Talitades seejuures umbes nii, et palgaalamäärad mai, juuni ja juuli kohta kindlaks määrataks jaanuaris, veebruaris ja märtsis saadud andmete põhjal, et tarviliseks kontroleerimiseks ja välja kuulutamiseks aega võita. Üldkokkuvõttes astuksid siis reaalpalgad nominaalpalkade asemele.

Ka Ernst Engel on rahuldavat palgamiinimumi mitmekordselt nõudnud. Tema kirjutab muuseas: „Suurema osa rahvakihile on töö ainuke eluüalpidamise abinõu, sest tööpalgast ostetakse eluüalpidamise artikleid. Järelikult peab palk ulatama nende ainete muretsemiseks, nii tööliisele enesele, kui ka tema perekonnale.“

Eladismiinimumi praktilist – sotsiaalset külge on vist Lorenz kõige täpsemalt iseloomustanud, kirjutades: „Kas peab loobuma eladismiinimumi ülesseadmisest? Kas ei peaks Thunenil ja Marx'il õigus olema, kui nemad minimaalseid eluüalpidamise tarvi-

dusi siiski mõõtvateks peavad? Käesoleva küsimusele vastamine ei ole nii ükskõikne, temast väljendub, kuidas arvestada palgateooriaid. Ja mis veel tähtsam: Saadud vastusest võib luua palgapoliitikale kindla aluse ja siis oleksid püüded õiglase tööpalga järele mitte lootusetud, ehk meie olme sunnitud ainult ebaõiglase võimu survele alluma“.

„Õigus ei ole mitte ainu ja üksi see, mida seadus ja kohus tunnustavad, kirjutab katoliku sotsiaalpoliitika tegelane E. Feigenwinter, „õigus tema alg- ja üldtähenduses tähendab seda, mis objektiivselt õiglusele vastab.“ Ja mis on õigus selles ideaalses mõttes, iseloomustab Rooma paavst Leo XIII, kirjutades omis ringkirjes palga kohta muuseas:

„Elualalhoidmine on igaühe otsekohene kohustus. Kuna sellega igaühel loomulik õigus on eluüalpidamise võimaluste leidmiseks, siis saavutavad kehvemad kihid seda oma isiklise töö varal. Kui nüüd ka palgaküsimuses tööandja ja töövõtja vahel nähtavalt vabal soovil kokku lepitakse, siiski jääb üldises sotsiaalpoliitikas ja eraldi palgaküsimuses loomuliku õigluse nõue püsima, et palk mitte madalam ei oleks, kui vähenõudliku, korraliku töölise eluüalpidamiseks vaja läheb. See raskekaaluv nõue ei allu juba kokkuleppivate poolte vaba tahtmisele. Sest kui tööline, tahes pääseda veel halvemast seisukorrast, ainult hädasunnil tööandja poolt ettedikteeritud raskete tingimustega lepib, siis on seesugune seisukord surveavaldu ja õigluse tõstab tema vastu ägedat protesti. Samuti ei tohiks palk mitte ainult seniks üalpidamist kindlustada, kuigi tööline täistöövõimeline. Kui tööliklass ennast omal jõul on sunnitud üalpidama, siis ei tohi palk mitte alla töö omahinna langeda. Palk olgu ka vastavaks kindlustuseks, kuna tööliise jõud ja tervis teenistuses olles nii mitmelegi hädaohule allub. Nii oleksid need siis ainult minimaal kohustused tööandja poolt, kui maksetav palk peale tööliise igapäevase eluüalpidamise ka veel ulataks vähese tagavara kogumiseks, kaitseks haiguse, õnnetus-juhuste, vanaduse ja invaliidisuse vastu. Ja veelgi rohkem! Kuna ühegi inimese õigust piirata ei tohi perekonna asufamiseks ja kuna selle üalpidamiseks töö ainus abinõu, siis peab töötasu peale minimaalselt ülestähendatud nõudeid

veel perekonna korralikku ülalpidamist võimaldama."

Feigenwinteri järele on palk, missugune neid nõudeid ei rahulda, ebaõiglane. „Õiglasel palgaolul on niisugused, et tööline, kes sunnitud võõras teenistuses omale leiba teenima, jõuaks veel isiklikku varandust koguda.“ Feigenwinter toonitab seejuures: „selles, et ausa tööga saavutatud varandus töötajaja oma vaba tahtvõimule allub ja alluma peab, peitub isiklise omanduse õiguse sügavam mõiste. Seda õigust ei kindlusta inimesele mitte ainult seadus ja riik, vaid ka loodus ise pakub oma maapinna ja loodusvarade näol inimesele jäädavast ja kestvast elutarvidusest rahuldamist. Meie aja järgul astub liikumata varanduse asemele erakapital üldmõttes. Loodusseaduse teravam nõue on taas, et perekonnaisa oma lastele tarvilist ülespidamist muretseks, ja loodus õpetab teda veelgi nende tulevikku kindlustama, sest vanemate elu kordub ja kestub laste elus edasi. Kuis peaks aga perekonnaisa neid ülesandeid täitma, kui tema lastele mingisugust varandust parandada ei suuda?“

Need laused ei sisalda mitte ainult eromanduse pooldamist, vaid loovad ühtlasi ka positiivse aluse õiglase palga mõodu-

puule. Töölise palk peab ulatuma korraliku eluülalpidamiseni enesele, naise ja lastele ja teatud kokkuhoidlikkuse juures peab taastatuma vähese tagavara kogumiseks. Riigi kohus on väljaantavate seaduste teel niikaugale jõuda, et võimalikult paljud võiksid omale varandust koguda. Nii peaksid asjaolud palgaküsimuses õigluse ja seaduse seisukohalt korraldatama, mille teostamiseks vaja alguses eelsamme luua. Sii kuuluks täpne statistika eluülalpidamise artiklite hindade protsentuaalsete muutuste kohta üksikult ja üldiselt, eladismiinimumi väljaarvamine, s. o. teatud reaalsete ainete hinnaarvestus, missugused eluülalpidamiseks vaja lähevad teatud loodustingimuste, raasside, rahvaste ja elanikkude keskel vastaval ajajärgul.

Et sarnasel arvestamisel matemaatiliselt täpsete andmetega teadupärast arvestada ei või, on selge ja ka juba öeldud käesoleva artikli alguses. Kokkuvõttes oleks nõue — eladismiinimumi palgaseadusele aluseks panna — küllaldaselt põhjendatud.

Sellega peaks palgaküsimuste arutamisel, puhtinimeliselt mõeldud, niikaugale jõutame, et sotsiaal-majandusline mõiste ülekaalus oleks fiskaal-poliitilistest motiividest.

Erakondlik seaduste masindamine.

Kultuurmaade riikes on tarvilikuks tunnustatud teenijaskonna esindajate osavõtt kõigi niisuguste küsimuste lahendamisel, millised teenijate ehk tööliste huvisid puudutavad. Seadusandlisel teel on kindlaks määratud seesuguste küsimuste lahendamise kord ning viis. Eriti tähtsaks peetakse teenijaskonna esinduse osavõttu palga- ning töödenormeerimisel ja palgaküsimuse arutamisel. Eesti Vabariigi demokraatlik kord, tema põhiseaduse mõistes, peaks küllalt alust andma sarnaste küsimuste lahendamisel ka Eestis kultuurmaade viisil talitada, kuid arusaamata põhjustel ei soovi meie valitsus seda mitte. Vaatamata, et mõningad katsed koostöötamisel teenijaskonna esindajatega ka ratsionaalseid tagajärgi andsid, püütakse sellest siiski eemale hülvida, olgu see valitsuse ringkonnas või rahvaesindajate juures. Kui käesoleva aasta algul riigiteenijate esindajate ja rahaministeriumi ühisel koostöötamisel uus palgaredel kokku seati ja see nii üht kui teist poolt enam-vähem rahuldada suutis, siis

tõendasid isegi valitsuse esindajad, et koostöötamisel head tagajärjed olnud ja teenijaskonna esindus asja väga kainelt otsustada mõistnud. Teenijaskond oli veendumuses, et käsitatud küsimus samal kujul ka edasi hargneb. Ometegi sündis asi teisiti: Valitsus, koosseisude seaduse-eelnõu kokkuseadmisel, loobus teenijaskonna esindajate osavõtu lubamisest täielikult, andes selle väljatöötamise riigikassa hoolde. Koosseisude seaduse saatusest said riigiteenijad teada vaid siis, kui see ilmus juba trükitud raamatuna ja riigikogusse anti. Millega oli tingitud selle nii tähtsa ja riigiteenijate elulisi huvisid puutuva seadusekava väljatöötamine ilma teenijaskonna esinduse osavõttu ja kas suutis riigikassa temale usaldatud ülesannet täita? Esimese küsimuse peale võiks vastata, et mainitud asjaolu näitab demokraatlike korra eitamist Eestis, näitab, et meile Aasia armsam on. Teises küsimuses oleks vastus ülearune. Nii ülepeakaela poleks suutnud koosseisude seadust välja aududa ei ükski asutus, veel

vähem riigikassa, kes kõigi asutuste töödega iialgi kompetentne ei või olla. Võiksime kinnitada seda, mida tänini kõik on seletanud: uus koosseisude seadus ei rahulda ei riiki ega riigiteenijaid: ta on teos, millist enne veel kunagi pole nähtud. Pole üksinda äpardunud see seaduse eelnõu, vaid ka temale ligilisatud rahaministri seletuskiri, millise siht mainitud seaduse-kava kaitsta. Kuigi sel seletuskirjal rahaministri Leo Sepa allkiri olemas, peame kahtlema, kas rahaminister, härra Leo Sepp, seletuskirja enne allakirjutamist küllalt hästi läbi luges. Väljendab ju see seletuskiri üksteisele vastaseid ja seadus-eelnõuga mitte kõlas olevaid lauseid.

Seletuskirja esimene lõige kõneleb tingimustest, mis välja kutsunud koosseisude seaduse väljaandmine, ja see oleks eestkätt: et kergendada eelarvete kokkuseadmisel ametasutuste töid, vähendada ka tööd riigikogus, igaaastaste eelarvete kinnitamise puhul j.n.e. Kas tõesti on nii väikese asja pärast vaja seadust luua? Kas tõesti pole muud ülesannet sel seadusel?

Teine lõige lausub palkade normeerimisest. On öeldud: „Normeerimisel on ühtlustatud võrdsete ametkohtade palkasid, tõstes mahajäänud seevõrra, kuivõrra sarnast ühtlustamist lubab riigi rahaline kandjõud“. . . . Tegelikult ei ole seda aga mitte tehtud; pole võrdsete ametkohtade palkade ühtlustamisest kaugeltki kinni peetud; kandjõud on mõne telje peal märksa tugevam olnud.

Neljas lõige — kohtunikkude palkade suhtes: „Kohtunikkude palkasid ei ole tõstetud, vaid ainult ümardatud kuni tervete 1000-te markadeni (v. tabel nr. 3). Tabelist nr. 3 leiame ümardatud palgasumme, ja need nii silmatorkavad polegi, kuid kui kaeme tabelit nr. 7, siis näeme, et kohtunikkude palkade „ümardamise summa“ on väljateinud tervelt 2.781.000 marka. „Ümardamised“ kohtuministeeriumis on aga rohkem palka juure annud, kui teiste asutuste ametnikkude palgad kõrgendust leidnud. Oleks võidud „üldümardamist“ ette võtta, tarvitamata jättes sõna „palgalisa.“

Viies lõige . . . „kusjuures ära kaotatud mitmed ametinimetused või üksikute ametinimetuste hulgalised järgud. Nii on ühendatud kantseleiametnikkude nimetuse alla endised kantseleiametnikud, masinakirjutajad ja tabelipidajad, ning koondus liigitatud kahte osasse: vanem kantseleiametnik

ja kantseleiametnik. Jah, see on tõsi. Aga sellega on kadunud, näiteks kantseleiametnikkude peres, üldine tarvidus vanema kantseleiametniku nimetuse järele. Kui igaüks ehk palju vanemaid on, mis mõiste on siis üldse nimetusel vanem kantseleiametnik. Seni oli teatud koonduse peale ainult üksikud vanemad, mis ka õige mõiste oli. Arveametnikud-vanemad on ümberristitud „raamatupidajateks“, aga kohasem oleks olnud vist küll vastupidine ristimine. Nii palju meil raamatuid pidada ei ole, kui nüüd sellenimelisi ametnikke sigib (Arvame, et nende uus nimi on antud kompensatsiooniks palga kõrgenduse asemele, sest et arveametnikud-vanemad on ühed neist, kes uue seaduse järele paarisaja-margalise palgakõrgenduse osaliseks jääksid). Järelikult, on ka ametinimetuste „kokkutõmme“ ebaõnnestunud.

Kuues lõige käsib riigiteenijate liigitamist „ametnikkudeks“ ja „vabateenijateks“. Kavas (lehek. 1–26) loetletud ametite nimetusi silmitsedes, leiame aga, et seda põhimõtet, mida väljendab seletus, pole tegeliku liigitusega kaugeltki kinni peetud. Sellest pärastpoole.

Nüüd algab seitsmes lõige. Et Jumala või Moosese seitsmes käsk omalajal väga kahtlaseks olstarbeks antud, siis peatume ka siinse seitsmenda juures veidi rohkem, silmitsedes, kas see niisamuti kahtlast asja ei käsita. Ja ongi midagi tähelepanemiseväär. Laseme seaduse eelnõu rääkida oma sõnadega:

„Et just alamaastmeliste riigiteenijate palgad eestkätt parandamist nõudsid, on nende seniseid palkasid vastavalt 30% ümber tõstetud. Kuna ka keskmiste ametkohtade palgad paljudes ministeeriumites kaugeltki kohtadel lasuvale vastutusele ei vastanud, on mitmed neist ka kuni 30% suurendatud. Samuti oli ka mõnede kõrgemate ametkohtade palgatõstmine mõõdapäasemata tarvilik, et sarnastele kohtadele paremate jõudude saamist võimaldada ja lakkumist ära hoida, mis omakord mõju avaldamata ei saa jätta üldisele ametkonna kvaliteedi tõusmisele. Loetletud põhjustel tõusis keskmine palgatõstmise protsent **30,6 peale**“ . . .

Käib see kokku matemaatiliselt: alamaastmelistele 30% ümber, keskmistele paljudes ministeeriumites (paljudes, aga mitte kõikides, 30%) ja samuti ka mõne kõrgemaastmelisele (mõnele!), ja see teeb välja keskmise palgatõusu 30,6%.

Kuidas on seda kokku arvatud? Eks need, kes nende „mõnede“ ja „paljude“ hulka ei kuulunud, seda protsendi kogusummat ometugi ei vähendanud ja kuidas võis 30% üksiksummast ühetaolise kõrgendusega kujuneda 30,6%.

Ka see mees, kes kolm talvet vallakoolis käinud, ükskord üks pähe tuupinud ja laulud-lood selgeks õppinud, saaks siin teistsuguse kokkuvõtte.

Lõpu löiked, mis seletavad põhjust, miks muist riigiametnikke või -teenijaid üldse koosseisust välja jäetud, annavad selgituse, et koosseisust väljajätmise peapõhjuseks olnud see, et sellega tahetud vähendada määraliste riigiteenijate arvu, jällegi sihiga: kergendada riigiasutuste, Riigikogu, Vabariigi Valitsuse jne. tööde rohkust. Nii rahaministri seletuskiri.

Läheme edasi seaduse-eelnõu sisulise lugemise juure. Võtame vaatluse alla niisugused põhimõttelised küsimused, nagu teenijate liigitamine ametnikkudeks, vabateenijateks ja ülemääralisteks. Kuidas on need küsimused lahendatud? Seaduse-eelnõu esimesel leheküljel leiame, et registraator riigikogu kantseleis on vabateenija, riigikantseleis – ametnik. Edasi lehitsedes hakkab silma: käsutusametnik riigikontrollis on ametnik, otsekoheste maksude peavalitsuse maksuametis – vabateenija. Raudteevalitsuse tee-ehituste osakonna vanem tehnik on vabateenija, sama valitsuse veosakonna vanem tehnik – ametnik, sealsamas: vanem-elektrotehnik – ka vabateenija. Posti peavalitsuse asutuste koosseisus on posti-telegraafiametnik – ametnik, raudteevalitsuse koosseisus telegrafist (ka vanem telegrafist) – vabateenija. Posti peal on vanem-mehaanikud ja mehaanikud- I ja II järgu ametnikud, raudteel: vanem-elektromehaanik, elektromehaanik I ja II järgu – vabateenijad; raudtee tehaste meistrid, I ja II järgu – ametnikud, posti peal (töökodades) samanimelised meistrid – vabateenijad. Raadio-telegrafist „Suur Tõlli“ peal on ametnik, „Sari-tshevi“ peal – vabateenija. Tervishoiu peavalitsuses ja ülikooli valitsuse kantseleis, Tuletornide osakonnas jne. on asjaajajad v a a b a t e e n i j a d, mujal – a m e t n i k u d, olgugi et seletuskiri kõneleb kõigi asutuste asjaajajate viimist ametnikkude liiki. Pärnu-Tallinna raudteevalitsuse koosseisus, ka asjaajaja abi – ametnik. Platvormide pilotimüüjad laiaroopalisel raudteel (kelledeks suuremalt jaolt remonditööliste naised) on

ametnikud, kitsaroopalisel – v a b a t e e n i j a d; sealjuures on ka kaubavastuvõtjad-väljaandjad agendid, takseerijad ja muud sellesarnased ametnikud, v a b a t e e n i j a d. Metsaülemad on ametnikud, samuti ka metsnikud; tollivalvurid on vabateenijad, vaatamata, et ka need „riigivõimu teostajate“ teenijate liiki kuuluvad. Statistikud on mõnes asutuses a m e t n i k u d, teistes vabateenijad, samuti ka tehnikud. Edasi – tolliametite ülemad, laevade ja ladude ülevaatajad ja motoristid; riigi põllutöö katsejaama juhataja, tuletornide ülevaatajad jne. jne. jne. saavad palga kõrvale ka priikorteri, samanimelised teenijad mujal (raudteel, näiteks: laduülevaatajad) seda soodustust või palgalisa, korterite näol, ei saa.

Koosseisude seadus tahab palkasi normeerida, kuid samal ajal näeme temas (§ 3), et kaitsepolitsei teenijatele jälle erand tehtud: nad saavad peale hariliku palga veel 25% lisatasu. Kas ei oleks võidud seda 25% kohe juure lisada palgale ja nende palgad tööelikkudes summades ära näidata?

Riigi raudteede ülemale antakse korteriraha 6000 marka kuus, selleks on seaduses eri-parakrahv sisse võetud. Mis otsustarb sellel oli? Kas ei oleks võidud seda 6000 marka jällegi näidata otse palgana, ilma maskeerimata?

Siis massiline koosseisust väljajätmine. Missuguse põhimõtte järele on siin toimetatud? Ei mingisuguse põhimõtte järele. Lihtsalt on igas ametkonnas nii- ja niipalju koosseisust väljas, niipalju ülemääralisi ja muud midagi. Ainult mõõdamines tähendatakse, et selle läbi tahetud Vabariigi valitsuse ja riigikogu tööd koosseisude kinnitamise puhul igaastase eelarve arutamisel vähendada.

Kui ükskord koosseisud oleks juba kindlaks määratud – ja seda pidi nüüd teha – missugustest raskustest võiks siis veel edaspidi jutt olla? See on esiteks, ja teiseks peab tähendama, et ka ülemääraliste palga krediit eelarve kokkuseadimisel tuleb iga aasta eelarvesse võtta. Jääb ainult imestada, kuidas meil riigiteenijate saatusega mängitakse. Seaduse kava kokkuseadajatel oli väga hästi teada, et ülemääralsed teenijad kaotavad riigiametnikkude või teenijate õigused ja et nende saatuse otsustamine jääb täiel määral ülemuse ärantsemisest rippuvaks. Võib kinnitada, et tsaarivalitsuse ajal sarnaseid küsimusi küll nii kergelt ei lahendatud. Palgaastmete jaotuse

ühaks suuremaks paheks on olnud seni ühilitamist printsiibi puudus. Oma iseloomu, ametikohuste ulatuse jne. poolest täiesti ühesuguste ametite järgi palgad ei ole kõikides ametkondades ühesugused, üks-teisele võrdsed. See asjaolu on teenijaskonnas alati rahulolematuse põhjuseks olnud. Loodeti, et uus seadus seda viga kõrvaldab, kuid nüüd on sündinud just vastupidist: astmed on veel rohkem segamini paisatud kui praegu. Kõige suuremad palgad figureerivad neis ametkondades, milliste esindajad koosseisude seaduse kokkuseadmisest otsekohe osa võtnud, teiste ametkondade teenijate palgad on tingitud sellest, kuivõrd edukalt on see ehk teine ametkond oma teenijate palkasid suutnud kaitsta, kuivõrd osanud oma ametnikke maskeerida igasuguste kõlavate ametinimetuste alla (prefekt, inspektor, kontrollametnik, toimkonna juhataja j. n. e.).

Kõigi niisuguste puuduste peale on riigiteenijaskonna esindus — R. ja O. Keskkliidu poolt valitud palgakomisjon — riigikogu rahaasjanduse alamkomisjoni liigete tähelepanu juhitud; on tehtud seda kirjalt, kui ka suusõnaliselt; mõned neist puudustest on rahaasjanduse komisjoni enese

poolt teravat arvustust leidnud. Loogiliseks järelduseks oleks pidatud teenijaskonna esitajatele lubama osa võtta alamkomisjoni töödest, et ühisel jõul kõike puuduseid kõrvaldada. Niisugusel arvamisel olid ka sotsialistilise töölispartei esindaja rkl. Johanson ja tööerakonna esindaja rkl. Veiler. Põllumeeste, asunikude ja rahvaerakonna esindajate (Tonkmann'i, Zimmermann'i ja Sulg'i) hääletega sai aga teenijaskonna esindus komisjonist kõrvaldatud. Riigiteenijate esinemise tagandamise puhul tähendas rkl. Johanson, et Eesti nii mitmeski kombes Aasiale lähemal seisab, kui Lääne-Euroopale. Mis oleks alamkomisjon sellega kaotanud, kui riigiteenijad, komisjoni tööst osa võttes, siin mõnda tarvilist seletust oleks pakkunud!

Teenijaskond, kes alamkomisjoni töid ajalehtede kirjelduste kaudu suure huviga jälgib, on saanud mulje, et alamkomisjoni töö piirdub ainult koosseisude kärpimisega. Kärbitakse ja lõhutakse ilma mingisuguse kavakindluseta. Lõputulemus kogu selles palgaküsimuse lahendamises püüab kujuneda mingisuguseks aasialikuks toiminguks, naljategemiseks ja parteilises vaimus juhitud jandiks.

Ratsionaliseerimine.

(„Der Eisenbahner“ Nr. 27—1926.)

Ratsionaliseerimine, fordiseerimine, taylo-riseerimine ja veel paljud sarnased lõõksõnad on praegu nii väga moes. See on arusaadav. Euroopa majandus keerleb suures kriisis; Ameerika lööb aga enam ja enam õitsele ja rikastub. Seepärast matkavad Euroopa majandusjuhitud üle ookeani, et seal leida nende nii vastupidiste arenemise põhjuseid. Ameerika majanduse edu sügavamal peituvaid põhjuseid (nagu näiteks Ühisriikide üksmeel poliitikas ja majanduses) ei näe nemad mitte, ehk kuigi need neile silma hakkavad, siis ei saa või ei taha nad seda eeskujuks võtta. Seevastu on neile silmatorkav Ford'i edu, töö jooksva lindil, ratsionaliseerimine, töö kõrge intensiteet. Ja nad püüavad neid meetode oma kodumaa pinnale istutada. Iseäranis agarat tegevust sellel alal näitab Saksamaa, kus stabiliseerimise kriis sunnib paljuid ettevõtteid tegetsemisele uutal alustel. Saksamaalt ehk otsekohe Ameerikast satuvad need ideed ka Shveitsi. Artiklid, mis siin ja seal ajakirjanduses, peaasjalikult ettevõtete häälekandjates,

ilmuvad, tunnistavad mitte igakord, et sellest probleemist oleks õieti aru saadud.

Mis on ratsionaliseerimine? Ratio tähendab mõisust; ratsionaliseerimine — midagi mõistusega, targalt, korraldama; majandusalale üleviidult: — Organisatsiooni ja majandusprotsessi sisseseadet nii korraldama, et ühesuuruse tööjõu tarvitamisel rohkem produtseeritud saaks. See on ratsionaliseerimise peamõte ja nagu meie pärastpoole näeme, ka väga tähtis ka mitte õigete ratsionaliseerimismetoodide äratundmiseks.

Millisele seisukohale peab töölikond asuma selle küsimuse suhtes? See küsimus on tihedalt seotud järgmisega: milliseid soodustusi ja kahjusid pakub ratsionaliseerimine töölistele? Ratsionaliseerimise läbi saavutatud tööviljakuse kasvul võivad olukordade sunnil raskekaalulised majanduslikud tagajärjed olla, sest ta tarvitab tööjõude vähem, — osa jääb üleliigseks. Võib ka nii olla, et veel tegetsevate tööliste toodangu kasv kasude näol lihtsalt ettevõtja taskutesse kaob, ja nii

ei ole töölisel ühtki huvi ratsionaliseerimises; ta sõdib selle vastu. Mainitu on siiski haruldaseks juhtumiseks, mis ainult monopol-olukordade juures võimalik, kuid igakord ka seal tarvitusele ei tule, sest et seesugune ratsionaliseerimine ettevõtjaid eneseid otsekohe piitsutab (Ford on seda kujukalt teostanud). Harilikult läheb üks osa tööviljakuse tõusust töölisle kas palgakõrgenduse ehk tööaja lühendamise näol, ehk jälle alandatakse ainult toodangu hinda või tõstetakse seejuures ka tööliste tasu. Sel juhusel on tööliste vallandamine ainult ajutine, möödaminev nähtus, sest ostujõu suurenemine palga tõstmise ja hindade alandamise näol kutsub aja jooksul esile suurema nõudmise töötajadude järele. Niisugustel olukordadel võib ratsionaliseerimist ainult siis tagasi tõrjuda, kui edu majandusalal kui suurt pahet vaadeldakse. Kes aga kauba valmistamise ja muretsemise paremustes ja hõlbustustes inimese kultuurilist ja vaimlist tõusu näeb, peab sel juhusel ratsionaliseerimist ainult tervitama. Ja võitlus õige ratsionaliseerimise kui niisuguse vastu on alati tagajärjeta olnud. Esimeste mehaaniliste kudumistelgede hävitamist käsikudujate ja esimeste ladumasinade purustamist käsiladujate poolt vaatleme meie praegu kui mõistusevaeseid toiminguid, kuigi meile põhjused, mis mainitud töölisi seda sundis tegema, teada ja täiesti arusaadavad on.

Selle ülalttoodud ratsionaliseerimise ja nende töötamismetoodide vahel, millised ettevõtjate poolt kui ratsionaliseerimised vaadeldakse, tuleb aga terav vahe teha. Paljud ettevõtted vaatlevad „targalt korraldada“ mitte töötajaid, vaid kapitali, sissetuleku, kasu vaatekohast. Ratsionaliseerimine tähendab neile ei mitte töötajadude kokkuhoida, vaid väljaminekute kokkuhoidu. Mõlemad võivad ka ühte langeda, nimelt kui töötajad vähenemise tõttu valmistamiskulud langevad. Väga sageli on aga töötajad kokkuhoid ainult näiline, sest tööviljakuse tõus saab saavutatud tegelikult iga üksiku töölisle töötajad suurendatud eksploateerimise näol. See sünnib siis, kui inimene kiiremini, tähelepanelikumalt, töösse täiesti süvenenud töötama on sunnitud. Siin ei saa rääkida mitte töö ratsionaliseerimisest, vaid töö intensiivimisest ainult. Intensiivimine võib lubatud ja õigustatud olla, kui suurem väsimus ka suurendatud puhkevõimalustega (nagu lühem tööaeg, töövaheajad, puhkused, paremad

elutingimised) kooskõlastatud saab. Kuid intensiivimisest peituvad ka suured hädaohud. Töölikond on teinekord liig kerge kalduma nõusolekule oma töötajad eksploateerimiseks kõrgendatud palga meelitusel. Kahjulik ei ole see mitte ainult nendele samadele töölistele, vaid ka ühiskonnale, sest et sel kombel rahva jõudu ja tervist röövitakse.

Ameerika töötamismetoodides, millised Euroopas ikka enam ja enam kiuduosalisteks saavad, on harilikult ratsionaliseerimine intensiivimisega tihedalt seotud. Nad sisaldavad häid, järeleaimamisväärt jõupingutusi tööprotsessi mõistusekohasemalt korraldada, näiteks tööliste liigutuste lihtsustamise kaudu (nagu seda Taylor peajasjalikult kutsunud on) ehk produktsiooni standardiseerimise ehk tüpiseerimise abil (edurikkamalt Ford'i poolt läbi viidud). Teisest küljest saavad aga tööliselised töökäigu kiiruse ja mehaniseerumise tõttu halastamata väsitatud ja kurnatud. Ja just ka Ford'i ettevõtte, milliseid meie tööliselised filmid ja raamatud kui majandusimeet vaatlevad, on seda eksploateerimist osalt märganud, sest lindi käigu tempo määrab vasturääkimata ka inimeste liigutuste tempo. Kui lint, näiteks, töölisle tunnis 60 töö osa juurde veab – õigemini temast mööda veab – sest ta võtab ka katkestamata liikumisel need osad temalt – tähendab, tööline ei või iga tüki juures rohkem kui üks minut aega töötada. Lint on siin isand, ja kui teda kasutatakse inimese töötajad väljapressimiseks, siis ei ole see enam mitte ratsionaliseerimine, vaid mõistuseeta inimjõud eksploateerimine, mille vastu energiliselt võitlema peaksid kõik. Piiri ratsionaliseerimise ja intensiivimisega vahel praktiliselt on raske teinekord leida. Ehk küll, nagu professor Atzler hiljuti Saksa „Reichsarbeitsblatt'is“ teatas, olla tööfüsioloogial võimalus hapnikkude ja söehappe kulutamise mõõtmisega kindlaks teha energia suurust, mis töö täitmise juures ära tarvitatakse. Kuid neid mõõtmisi ei toimetata, ja pealegi on inimese töötajad kulutamine mitte nii lihtsalt mõõdetav kui mõne aurumasina oma, sest see protsess ei ole mitte ainult füsioloogiline, vaid kõrgemal määral ka psühholoogiline (Ameerika vaatekoht – t. m.), kus mõõtmised ja kaalumised palju ei ütle. Igal juhusel peab aga nõudma, et igas ratsionaliseerimismetoodis kaalumise alla võetakse mitte ainult ettevõtte rahaline tulutoovus, vaid arvesta-

takse ka tööliste füsioloogiliste ja psüholoogiliste kasude ja kahjudega, ja et need meetodid ainult töölisestitajate nõusolekul elluviidavad võiks olla. Ametiühisustelt peab siis lootma, et nad takistusi ei teeks ja vastupanu ei avalda mõistuslikule edule tehnikale; kuid et nad otsustavalt tööliste

tervise eest võitlusesse astuvad ja omilt seisukohtilt ka siis ei nihku, kui ettevõtjad kette, millistesse töölistes rakendatud saaks, kõrgete palkade näol kullata tahaksid, sest tööjõu alalhoid ja töölistkonna kõrge arenemine vaimliselt on käesoleval ajal ametiühisuste tähtsamad ülesanded.

Mitmesugust.

Korratu palgamaksmise kohta

kirjutatakse meile Türi-Tamsalu liinilt järgmist:

Teatavasti otsustas Vabariigi valitsus septembrikuu palga väljamaksmist lubada alata 13. septembrist, mis suguseks ajaks pea kõik riigiteenijad ka omad rahad kätte saanud. Ainult Türi-Tamsalu liini teenijad ootavad pikkisilmi palga maksjat, kes ei taha ega taha tulla. Täna juba 24 kuupäev, s. o. 11 päeva hiljem, aga kuulda pole ikkagi midagi palgamaksja väljasõidust. Kuna ka kitsaroopalise palgamaksja Türi-Tamsalu liinile kõige viimati sõitis, nii et sinse liini tee-

nijad oma palga umbes 5—6 päeva hiljem kätte said, siis olime arvamises, et nüüd, raudteevalitsuste vahetusega asi paraneb; kuid, nagu näha, ollakse nii siin, kui seal kindlas arvamises, et Türi—Tamsalu liinil kõik miljonärid ameis, kel küllalt aega oodata. Julgeme tähendada, et see arvamine natukene liialdatud on ja Türi—Tamsalu liiniteenijad samuti tahavad oma teenitud pennid õigel ajal ja ühes teistega kätte saada. Kui härradele palgamaksjatele see ehk vast ülepea semata raskusi tekitab, siia liinile välja sõita, siis oleks soovitatav, et palgamaksmisses saaks ka laiaroopalise põhimõtte järele käidud, s. o. lubada palgad teenijatele välja maksta jaamade kassast. Sellega oleks korraga saavutatud kaks eesmärki: palgamaksjal ei oleks Türi—Tamsalu liiniga tüli, ja teenijad saaks omad veeringud korralikult kätte, kaoks teenijaskonna nurin ja rahulolematust

Kuidas kitsaropalisel vaguni remondist aru saadakse.

Tänavu suvel anti postvagun Nr. 504 remonteerimiseks Mõisaküla tehastesse. Postiametnikud, kes Pärnu liini postiveo teenistuses, sellest kuulates, rõõmustasid, et viimaks siiski läheb neil korda saada töötamiseks puhast ja korralikku vagunit ja mis peasi, loodeti vabaneda tüütavatest posti ümberlaadimistest, mis igakordse vaguni remonti saatmise juures Mõisakülas tuli ette võtta. Kuid kui vagun remondist ilmus, tuli teenijaskonnal omis lootusis suurt pettumust tunda. Vagunis leidis vaid mõni üksik juurdeehitatud sorteerimise riid, kuna seinte tepeet endiselt kalkine ja veevärk korratu oli, nii et isegi võimalus puudus silmapesemise vett saada. Analoogilist nähtust võib märkida ka postvagun Nr. 2047 remondi juures, missugune lõhki läinud veetorude parandamiseks Mõisakülla saadeti. Lõhkenud torude remont seisib selles, et neid nõõriga ümber põimiti, just samal kombel, nagu maamees lamba murduinud jalga lahasse mähib. Sarnasest korratumast remonteerimisest ongi tingitud sagedased postvagunite vahetused. Kuuldavasti olla postivalitsus postvagunite kordaseadmiseks assigneerinud suuremaid summe. Viimati mainitud vagunit remondist vastu võtma olla postivalitsus komandeerinud ametniku Bõstrov'i, kellele puudulik remont nähtavasti aga silmapaari vahele jäänud. Paari nädala eest läks sama vagun Mõisaküla tehastesse uuesti

27. septembril pühitses oma 50 aastast ametijubiläit Tallinna pakikontori ametnik Orlov. Orlov sündis Kuressaares 31. mail 1859 a. 15. septembril 1876 a. nimetati teda 4. j. telegrafistik Kuressaares telegraafi jaama. 1879 a. 15. jaanuaril — eel-pool nimetatud jaama mehaanikuks; 16. augustil 1880 a. — Orissaare telegraafi jaama juhatajaks; 7. septembril 1883 a. — Filsandi telegraafi jaama juhatajaks; 17. märtsil 1888 a. — Kihelkonna telegraafi jaama juhatajaks; 24. novembril 1890 a. — sama ameti peale Dagerorti; 21. märtsil 1891 a. — Tallinna postkontori VI järgu ametnikuks; 17. mail 1891 a. — Haapsalu postkontori mehaanikuks; 22. märtsil 1893 a. — Paide postkontorisse abiliseks; 21. oktoobril 1901 — sama ameti peale Viljandisse; 16. jaanuaril 1914 a. — Võru postkontori ülemaks; 1. novembril 1915 a. — 1. järgu ametnikuks Valka; 26. juunist 1922. a. — 1-b järgu ametnikuks Tallinna peapostkontorisse; 1924 a. 10. mail — 1-a järgu ametnikuks; 1925 a. 1. detsembrist — vanemaks ametnikuks.

„ravitsusele“. Nüüd, kus kitsaroopalise juhtimine uue peremehe käes, loodavad asjast huvitatud postiteenijad, et nad seekord enam-vähem korralikult remonteeritud vaguni saavad, sest laiaroopalisel kurseerivate postvagunite remont on alati igakülgself rahuldav olnud.

Kuidas mõni ülemus alamatega ümber käib.

„Side“ toimetuse liikmele jutustas keegi Narva postkontori ametnikkeste iseloomustava juhtumise sama kontoriülema ümberkäimisest alluvate ametnikkega. Läänud suvel tulnud jutustajal kontoriülema korraldusel margikassas kella 9 kuni 18-ni ilma vaheajata margimüümist toimetetada. Et sarnane pikk tööaeg ametniku tervisele liiga kippus tegema, pööranud ametnik ülemuse poole palvega, tema pikka tööpäeva lühendada. Selle asemel, et ametnikule vastu tulla, visanud ülemus ta kabinetist välja, öeldes: „mul on võim ja teen mis tahan.“ Samasuguse ümberkäimise osaliseks osutuvat ka teised teenijad, kes ühe või teise ringkirja, määruse või seaduse kohta õienduse saamiseks ülemuse kantselisse pööravad. Vastuseks olla alati: „ega siin pole teatade büroo.“ Näib, et Narva postkontori ülema arusaamine võimust on väga omapärane. Kuidas vaatab selle peale postivalitsus? Peab ta soovitavaks, et asutuste ülemad, kes igatpidi peaks eeskujuks olema alluvaile teenijaile, läbikäimises viimastega ka ise viisakuse reegleid silmas peaks seevastu, et ainult teenijaskonnalt nõuda viisakas olla. Mainitud pahel on vana viga. Oma ellukutumise algupäivist alates on „Side“ oma veergudel postivalitsuse tähelepanu juhtinud halbadele vahetõrgetele ülemate ja teenijaskonna vahel üksikutes asutustes. Oleks ülm aeg seda kõrvaldada,

Rooste ja tema vastu võitlemine.

(„Der Deutsche Eisenbahner“ Nr. 32).

Ajahammas töötab väsimata, hävitades maa looduslikke kui ka inimese saavutusi ja loominguid. Nende hävitajate — täitumata „närijate“ liiki kuulub ka rooste, millele rohkem kui üks kolmandik väljatöötatud metallide koguarvust ohvriks langeb.

1766. miljonist tonnist rauast, mis viimaste aastate jooksul maakeral väljatöötatud, on ligi 700 miljonit rooste läbi kaotsi läinud. Tarvitusel olevatel roostevastastel abinõudel ei olnud palju edu, sest et rooste tekkimise põhjused peensusteni tundmatud olid. Ka täna on küsimusele, kuidas metallmaterjaale rooste eest kõige mõjuvamalt kaitsta, rake vastust anda.

Tähtsamateks metallide alalhoidmise abinõudeks on värv, siis metallipriitsimine ehk ligatuurimine teiste metallidega nii, et uus ligatuur õhuhapnikule ja niiskusele vastuparajuline oleks. Esiplaanil noist abinõudest on siiski värvimine, seepärast on ka Saksa

Nikita Egorov

raudteeteenija, kellel 46 a. pikkune teenistusega selja taga ja kes seega kõige suurema staashiga rongteenija Eestis.

N. Egorov sündis 1864. a. Arukülas, Harju maakonnas. Raudteeteenistusse astus N. Egorov 7. okt. 1880. a. ja teenis noorema konduktorina kuni 1893. a. 1. veebruarini, millal pagaasi konduktoriks nimetati. 1899. a. 1. detsembril nimetati mainitu rongijuhiks, millises ametis ta ka praegu raudteel teenistuses.

N. Egorov, kui kohusetruu ametnik ja kui seltsimees, on lugupidamises ülemuse juures ja kaasteenijate peres.

riigiraudteed iseäralise tähelepanuga roostekaise värvide segu, nende valmistamis- ja ümbertöötamisviise uurinud ja käsitanud.

Kruntteerimiseks eelistavad Saksa riigiraudteed finamenningit, see kaitsvat rauda kõige paremini rooste vastu, sest et finamenning värvlihappe mõjul õhus vees lahutamata finasulfaadi moodustab, mis õhuniiskuse hävitavale mõjule suurema vastupanu omab, kui kõik teised värviollused, missugused ajajooksul vee mõju alla satuvad.

Suur tähtsus on ka värvide valmistamisel. Mida peenemaks värv jahvatatud, seda tihedam on värvikord ja seda parem kaitse mõju. Kõige parem värv võib vae ümbertöötamise tõttu oma tähtsuse kaotada. Esimeseks lingimiseks roostekaise kestvuses on värvitavate rauaosade pealt traatharja abil tekkinud roostekorra kõrvaldamine kuni viimse täpini.

Värvi võib ainult täitsa kuivale pinnale kanda ja värvikord ei tohi ei liig õhuke ega ka liig paks olla. Teisikordne värvimine võib alles siis järgneda, kui eelmine täitsa kuiv.

Maapõue varanduste tagavarad ei ole lõpmatud, ja raua hävinemine rooste läbi on seepärast asetamata ja lubamata kahju.

Välismaailt.

Kalliduslisatasu kõrgendamise 12⁰/₀ 25⁰/₀ peale Prantsusmaal.

I. T. F.

K. a. 1. maist Prantsusmaa raudteelastele makstav kalliduslisatasu on raudteelaste amitiühisuste korvivate nõudmiste tõttu 16. augustist 12 protsendi pealt 25 protsendini kõrgendatud.

Jällegi kohutav raudteeõnnetus Saksamaal.

(I. T. F. ja „Eisenbahnerstimme“ nr. 18).

Raudteekatastroof Lehrte läheduses, mis üle 20 surmaohvri nõudis, on juba kolmas, mis väheste nädalate kestel Saksamaal ette tulnud. Riigiraudteeselts tuli arvamisega, et selles õnnetuses kuri käsi tegev olnud. See arvamine osutus ka tõeks. Mõni päev peale katastroofi läks politseil korda kurjategijaid tabada, kes Amsterdami ekspressi riisumise otstarbel mõnel roopal kruvid kõrvaldasid. Lähenes suure kiirusega oodatud ekspress, kuid kahe kurjategija suureks üllatuseks ja imestuseks tormas rong vigastamatult edasi ja kadus pimedusse. Nüüd otsustati kiires korras roopaid üksteisest lahutada, ja hirmus saatus tabas järgmist rongi. Õnnetus oli nii masendav, et ta noori kurjategijaid halvas. Need loobusid postvaguni röövimisest ja põgenesid. Kuid vabaduses ei viibinud nad kuigi kaua. Nad tabati, tunnistasid oma süü üles ja ootavad nüüd karistust. Kuid miline see ka oleks, ei elustu hukkunud, ei vähene tekinud kahjud. Ja kuriteo kordasaatmist on riigiraudteevalitsus ise nii soodsalt hõlbustanud tee puuduliku järeelvalve tõttu, ja see puudulik järeelvalve on ja jääb puht bürokraafiliselt läbiviidud koosseisude koondamise järelduseks, mainib lõpus leht.

Slovakkia raudteelased streigi eel.

I. T. F.

Nagu Austria raudteelaste häälekandja „Eisenbahner“ teatab, olla raudteeministeerium avaldanud

määruse, millega Slovakkia raudtee direktioonidele ette kirjutatakse raudteeteenijaid uutesse tööklassidesse ja palgaastmetesse paigutada. Selle uue jaotuse juures ei võeta arvesse endiseid soodustusi, millised peale riigipööret valitsuse määrusega neile teenijaile anti, kes endid Slovakkiasse ümberpaigutada lasid, kohustades seal vähemalt 6 aastat teenima. Seevastu olid nad palga suhtes 4–5 aastet kõrgemal ja see kõrgendatud palgaaste oli aluseks ka pensioni määramisel. Uus palgaseadus asetab aga neid eesõigus-
tatud raudteeteenijaid märksa täbaramasse seisukorda ja on neile palju kibedust tekitanud. Pressburgi ja Kaschau raudtee teenijad korraldasid suure demonstratsiooni selle määruse vastu ja protestiks katkestasid mõneks tunniks töö. Demonstratsioon-koosolekust võttis osa ligi 5000 raudteeteenijat. Võeti vastu resolutsioon, milles nõuti raudteeministeeriumilt soodustuste uuesti maksmapanemist 14. augustiks. Kui mainitud lähtejaks ministeerium raudteelaste nõudmisi ei rahulda, algavat need avalikku võitlust. „Cesko Slovo“ on arvamisel, et kui valitsus Slovakkia soodustuste küsimuses raudteelastele vastu ei tule, võib raudteeteenijate üldstreigi lahtipuhkumist Slovakkias oodata.

**Riigi- ja omavalitsusteenijate Keskliidu saadikutekogu otsuse põhjal
17. septembrist s. a.**

on ajakiri „SIDE“

riigi- ja omavalitsusteenijate Keskliidu häälekandjaks, missugusena ilmub „SIDE“ oma järgmisest numbrist (nr. 11) 15. oktoobrist alates.

„Side“ toimetus.

Iga raudteelase ja posti-telegraafi- telefoni teenija püham kohus

on oma häälekandjat „SIDET“ kaastöö ja tellimistega toetada. „SIDE“ on ainuke ajaleht Eestis, mis teie huviseid kaitseb ja teie parema käekäigu eest võitleb.